

Als informatieanalist voor een leverancier van software voor het sociale domein was ik voor deze internetconsultatie de MvT aan het ontleden voor zaken die wij moeten aanpassen in onze software en daarbij ook zaken die onduidelijk zijn in beeld te brengen.

Daarbij ook gekeken hoe dan de uitvoering (onze klanten/gemeenten) qua werk hierbij geholpen kunnen worden.

Voor de knelpunten waren op papier gezet. Echter voor ik dit wilde uploaden (was vorige week) was ik benieuwd naar de reacties van anderen voor hetzelfde doel. Hierbij zag ik dat er al veel was geschreven over zaken die wij ook als knelpunt zien. En nogmaals, hierbij heb ik ook contact gehad met klanten van ons/gemeenten die dit moeten uitvoeren en dan hoe zij dit zien en wat zij dan ook graag vertaald willen zien in de aan te passen software aan onze kant.

De grootste problemen worden door ons en de gesproken klanten gezien in 4 grote items dit vooral zitten onder punt 4 van de MvT, de stimulans tot re-integratie.

Vandaar dat ik besloten heb opnieuw te beginnen en verwijzingen in te bouwen naar reacties van anderen. Met name naar die van M. Snijders d.d. 2 juni (Memo Consultatie wijziging Pwet 2024) die veel praktische punten rond onderdeel 4 benoemd die wij ook als probleem voor de uitvoering zien. Daarnaast die van de gemeente Den Bosch als het gaat over het Bufferbudget (2306 internetconsultatie Participatiewet in balans brengen reactie gemeente 's-Hertogenbosch) d.d. 24 juni en met name de druk die het uitvoeren er van op de gemeenten gaat leggen (weer veel zeldzaam wordende arbeidsuren). Als laatste die van Wyzer van 14 juni 2023 (Reactie op het voorstel tot wijzigen van de Participatiewet in verband met het op onderdelen in balans brengen).

Voor de burger die afhankelijk is van een uitkering niet alleen door SZW opgelost kan worden, voor een groot deel zit de bestaansonzekerheid in de Toeslagen via de Belastingdienst.

We kunnen hier en daar zeker wat schaven aan de Pw en daar veel tijd en moeite in stoppen, maar als je daardoor je ontvangen toeslagen moet terugbetalen omdat je net over een grens heen gaat (wat wordt nu nog makkelijker als we niet het transactiestelsel meer volgen) schiet de burger die een uitkering heeft er helemaal niets mee op. Bovendien – op dit moment zonder enige aanpassing van wat ik nu in de Wet lees – zou het bufferbudget dan weer volledig gebruikt kunnen worden voor terugbetaling van die toeslagen omdat het als inkomen boven de norm voor beslag vatbaar is, dus ziet de klant er ook nog eens niets van. Dat kan toch niet de bedoeling zijn.

Feitelijk kunnen we nog niet veel met deze MvT omdat er veel onduidelijk is. Voor de burger, maar ook voor ons als bouwer van Software. Wat niet meewerkt aan een goede beoordeling is dat nog veel detailinformatie in een AMvB moet worden uitgewerkt.

En dat we bijvoorbeeld voor de dienst OIB moeten aansluiten op een tool van het Inlichtingenbureau, we proberen al bijna 2 jaar samen met hen een aansluiting te maken voor de Beslagtool inclusief de documenten die de burger moet krijgen voor de vaststelling van diens beslagvrije voet. Zeker voor deze dienst weten we (van een van de pilotgemeenten) dat slechts 1/3 van alle werkgevers met ongeveer een maand vertraging informatie verstrekt heeft via de loonaangifte die via deze dienst voor gemeenten inzichtelijk is, een vertraging van 2 maanden of meer is eerder de regel. Hier wordt best zwaar op ingezet voor besparing in uren bij gemeenten, maar dat valt in de praktijk dus tegen.

Helaas is de ervaring dat een AMvB laat komt en dan is het de vraag of dit nog op tijd verwerkt kan worden in de software. Gevolg zal zijn dat dit niet altijd zal lukken en dat de gemeenten/uitvoering veel handwerk moeten gaan verrichten.

Maar er waren ook andere zaken waar men opmerkingen over maakte

Normen

Al door M. Snijders en ook Wyzer genoemd, de hoogte van de normen die worden genoemd in artikel 24 en 24a. Dit was ook door 3 van de gemeenten waar ik contact mee heb gehad ook gemeld als mogelijk aandachtspunt.

Giften en vermogen

Giften: Gezien de willekeur die er nu in het land is in de uitvoering hiervan – is het prima nu wel een landelijke grens te bepalen voor de hoogte van giften. Vraag is alleen levert beoordeling van bijschrijvingen echt een besparing in tijd op voor de gemeenten voor de uitvoering.

Echter, wat doe ik als gemeente als de klant in 1 keer 1200 krijgt. Zou het inkomen zijn geweest is er 1 maand onderbreking van het recht op uitkering. Mag en kan ik dit in het kader van de AVG ook vastleggen? En is het reëel te denken dat een burger precies weet wanneer die deze 1200 euro grens heeft bereikt? Zeker als het om giften in natura gaat is soms de waarde lastig te bepalen.

Vermogen: begrijpelijk en goed dat bepaling nu meer in lijn is met de vaststelling volgens de toeslagen en WMO. Maar het bepalen van het vermogen zal zeker nog voor de gemeenten/uitvoering een tijdrovende kus zijn. Zeker als blijkt dat dit min de praktijk niet heel vaak voorkomt.

Je moet nog steeds als gemeente dit vaak onderzoeken en dat kost best veel – steeds schaarser wordend – arbeidsinzet. Gaat dit wel samen met de gedachte meer vertrouwen aan de burger te geven. Wat eigenlijk ook voor de giften het idee is.

De belasting van de gemeenten voor het uitvoeren van al deze heronderzoeken staat niet in verhouding tot wat het oplevert. Waarom stoppen we dan niet met heronderzoeken en doen we dit alleen als er een concrete aanleiding voor is, bijvoorbeeld via een signaal van het Inlichtingenbureau.

4. STIMULANS TOT RE-INTEGRATIE, PASSEND BIJ DE HETEROGENE DOELGROEP

4.5 Invoering bufferbudget

4A VERRUIMING VAN DE BIJVERDIENGRENZEN

4.1 Verruiming van de bijverdiengrenzen

4B VERHOGING BESTAANSZEKERHEID VOOR DE BIJVERDIENENDE BIJSTANDSGERECHTIGDE

4.2 Versoepelen aanvraagprocedure

4.3 (Automatisch) verrekenen van inkomsten uit arbeid op basis van gegevens uit de Polisadministratie

4.4 Vereenvoudiging verrekenen vakantietoeslag, Individueel Keuzebudget (IKB) en eindejaarsuitkering

Als het gaat om punt 4.3 zien we dat in de MvT staat dat bij de pilot is gebleken dat 40% van de werkgevers binnen het tijdvak het loon doorgeeft aan de polisadministratie. Van 1 van de pilot gemeenten (die klant is bij ons) hoorde ik 1 op de 3, dus 33% die echt in de volgende maand op het ontvangen van de klant van dit inkomen pas bekend was welk inkomen er was (de nettobedragen waren meestal op orde, dus dat is zeker positief). Maar qua duur van doorgeven was dit meestal 2

maanden na ontvangst. Dus medio maart kreeg je pas het inkomen van januari door. Dat is behoorlijk laat, mogelijk was er inmiddels over februari ook al een inkomen geweest en was de uitkering 2 maanden ongekort betaald. Dat moet uiteindelijk verrekend worden. Pas in maart kan je dan de inkomsten gaan herzien van de eerste 2 maanden, maar de maanden januari en februari moeten nog wel verrekend worden. Stel de klant gaat 1 maart meer werken omdat hij/zij goed voldoet. Dan moet je nog wel 2 maanden inkomsten verrekenen/terug vorderen. Leidt dit ook niet tot inkomensonzekerheid?

Wat zeker een plus is, is het niet meer maandelijks verrekenen (ophogen inkomen) voor het vakantiegeld. Dat is altijd zeer lastig aan een klant uit te leggen. Maar moeten we nu – zoals ik zelf nog heb gedaan in de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw – bij het betalen van het vakantiegeld het door de klant ontvangen vakantiegeld gaan verrekenen met elkaar? Alleen zal je vaak de financiële ruimte hebben op de uitkering om het ontvangen vakantiegeld uit andere bron ook met de uitkering te kunnen verrekenen. Er staat op moment van ontvangen dat de middelen er zijn en dat je dit kort. Alleen was het in de vorige eeuw wel zo dat je je vakantiegeld uit andere bron in mei of in juni kreeg, dat is tegenwoordig niet meer zo zeker. Soms krijg je het pas helemaal in december aan het eind van het jaar mal dan niet met je IKB.

Stel de klant ontvangt dit eind december (en je werkt niet met OIB, dan weet je dit pas in februari) en je kan het niet korten met de norm december omdat die te laag is t.o.v. het totale externe inkomen. Moet je dan het niet te korten deel als vordering boeken die dan ook gebruteerd gaat worden met loonheffing (immers jaar wordt dan afgesloten)?

Dat kost de klant ook veel geld, tenzij die in een paar die nog resteren in het jaar kan aflossen. Lukt dat laatste niet (dat is ook aannemelijk) is dan ook het verzamelinkomen van dat jaar dusdanig hoog dat je moet vrezen voor diens toeslagen. En je kan dan zeggen, dan krijgt die een negatieve jaaropgave in het jaar erop als die wel terugbetaald heeft en waardoor je dan wel een lager verzamelinkomen hebt, maar daar wil de Belastingdienst ook vanaf (hoorde ik vandaag, omdat dit alleen maar bij uitkeringen Sociaal Domein gebeurt en dat vinden ze eigenlijk alleen maar lastig en we hebben dus geluiden opgevangen dat we hier ook aanpassingen (en ook die zijn groot) moeten gaan doen). Ergo weer een gevalletje dat regelingen SZW en Belastingen elkaar bijten.

De ervaring van de mij bekende pilotgemeente is dat zij deze de klant met inkomen eerder in beeld hebben (en ook veel sneller het juiste bedrag aan inkomen kunnen korten, zelfs het inkomen van januari op de uitkering van januari koten was zeer vaak mogelijk) zonder de dienst OIB. Soms gebeurt het dat pas aan het eind van de maand de inkomsten bekend zijn, maar meestal kunnen klanten tussen de 22^e en 26^e hun salarisstrook uploaden waardoor de gemeente op tijd - of maar met een paar dagen vertraging - de juiste uitkering met het juiste bedrag aan inkomsten konden berekenen over de maand januari. Dat scheelt pas echt veel tijd voor de uitvoering.

Overigens is het uniform vaststellen van de berekening van het nettoloon een goede zaak. Ik kom bij veel gemeenten en zie dat veel gemeenten toch zo hun eigen methode hebben om het netto te korten inkomen te berekenen.

Het perfecte scenario zou nu zijn dat je nog steeds forfaitair het vakantiegeld berekend, maar niet kort met het inkomen op de Pw, maar negatief zou reserveren. Je kort het niet maandelijks op de uitkering, en je hebt geen lastige discussies met de klant die vind dat je 'teveel' kort. Maar dit valt dat weg tegen de 5% reservering vakantiegeld van de norm. Dit kan je dan verrekenen met elkaar als de klant het vakantiegeld ontvangt. Zit je alleen nog met het IKB. Nu wordt de vakantiegeld regeling doorgeschoven naar een AMvB, maar mooi is dat het op voorhand korten als inkomen er af gaat.

Bij de vrijlating overgangsrecht staat bij 4.1.3:

Overgangsrecht

Het wetsvoorstel voorziet in twee situaties in overgangsrecht:

b. Indien de bijstandsgerechtigde bij inwerkingtreding van het huidige wetsvoorstel nog recht heeft op de inkomstenvrijlating als alleenstaande ouder (ad. 15%), wordt deze vrijlating omgezet in de huidige bijverdienregeling, met dien verstande dat de bijverdienregeling in ieder geval behouden blijft voor de restant duur van de vrijlating (max. 30 maanden)

Moet 15% hier niet 12,5% zijn, dat was het oude percentage. Dat wordt dan 15% voor de rest van de resterende 30 maanden die nog over zijn.

In de MvT missen we eigenlijk bij de voorbeelden concreet de stappen die een gemeente moet doen.

Neem bijvoorbeeld voorbeeld 2 bij 4.3.4:

Voorbeeld bij werkaanvaarding

S. ontvangt een bijstandsuitkering. Per 8 augustus heeft zij een arbeidsovereenkomst voor 32 uur per week en gaat € 1.300 per maand verdienen. De eerste salarisbetaling is voorzien voor 10 september. S. ontvangt in de maand augustus dus nog geen inkomen uit salaris. De gemeente zal S. daarom over de maand augustus nog bijstand moeten verlenen (regel a). Zodra S. vanaf 10 september alsnog over haar inkomen beschikt, kan de gemeente de inkomsten die zien op de periode van bijstandverlening (augustus – regel b, zie verderop) alsnog bij de vaststelling van het bijstandsrecht over deze periode betrekken en op basis daarvan vaststellen welk deel S. terug moet betalen. Op deze manier is geborgd dat S. ook in de maand van werkaanvaarding over voldoende middelen beschikt om in haar levensonderhoud te voorzien en is haar bestaanszekerheid geborgd.

Maar neem nu hetzelfde voorbeeld dat vaker voor zal komen:

Voorbeeld bij werkaanvaarding

S. ontvangt een bijstandsuitkering. Per 8 augustus heeft zij een arbeidsovereenkomst voor 32 uur per week en gaat € 1.300 per maand verdienen. De eerste salarisbetaling is voorzien voor 25 augustus. S. ontvangt in de maand augustus dus een inkomen uit salaris over 24/31^e deel van de maand ($x \text{ € } 1.300 = \text{€ } 1.006,45$).

Wat moet de gemeente dan doen bij het 2^e voorbeeld? En werk het eerste voorbeeld dan meer in detail uit voor wat de gemeente moet doen, wat betaal je in augustus en wat vorder je precies terug.

Of het volgende voorbeeld:

Voorbeeld

F. ontvangt in januari € 400 aan inkomen. Bij een fictieve bijstandsnorm van € 1.000, bedraagt F.'s aanvullende bijstand in januari € 600. In februari ontvangt F. € 700 aan inkomen, waarvan € 200 een nabetaling is over januari. Gekeken wordt naar wat F. in februari aan inkomen heeft ontvangen (€ 700) en dus bedraagt de aanvullende bijstand: € 300.

Maar vul dit voorbeeld dan aan met een terugvordering.

Hoeveel moet je als gemeente over februari terugvorderen als achteraf blijkt dat F. per 1 februari is gaan samenwonen met een partner die een hoog eigen inkomen heeft. Ga je dan uit van een inkomen van 500,- (vordering ook 500,-, norm 1.000,- min alleen de inkomsten februari) of 700,- (vordering 300,-, norm 1.000,- min 700,-). In de huidige situatie zou er over februari ook maar € 300,- betaald zijn (1000,- norm min 500 inkomsten februari en de 6 maanden inkomstenverrekening (die gezien de datum ontvangst 6 maanden telt vanaf februari) van de extra inkomsten januari van 200,-. Oud zou je over februari 500,- (norm 1000,- min 500 inkomsten februari) terugvorderen. Voor de goede orde zou je over januari oud 1000,- min 400,- min 200,- is 400,- terugvorderen, nieuw is dat nu 1000,- min 400 is 600,-.

Maar deze en andere voorbeelden bekijkend lijkt dit mij – maar ook de geconsulteerde gemeenten – veel ingrijpender en lastiger uit te voeren door de professional van de gemeente. Zij voorzien – en zeker de wat kleinere van hen die vaak ook veel minder personeel hebben – een grotere druk op de mensen van de administratie.

Wat nu zeker handig is met beoordelen rechtmatigheidssignalen is dat je nu precies kan zien hoeveel er echt betrekking heeft op de maand die betaald is. In de nieuwe situatie zit een deel inkomen januari als korting inkomen op februari en heb je nooit meer een echt zuiver beeld over het recht januari.

4.5 Bufferbudget:

Een vraag daarvan die ik van een aantal gemeenten al hoorde was, mag ik het gebruiken om de IKV die eind van het jaar betaald wordt en niet verrekend kon worden wel te verrekenen?

Er staat, Anderzijds kan het bufferbudget worden ingezet om vorderingen die ontstaan door het verrekenen van inkomen te vereffenen. De vordering wordt dus niet kwijtgescholden, maar voldaan vanuit het bufferbudget.

Maar de eerste 6 maanden na ontvangst van het geld is het nog geen vordering maar een verrekening. Pas na 6 maanden van moment dat dit inkomen wordt ontvangen, wordt het (restant) bedrag van de verrekening omgezet in een terugvordering. Door het aan het eind van het jaar te verrekenen voorkom je mogelijk na 6 maanden een terugvordering die gezien het moment dat het IKV meestal betaald wordt (eind van het jaar) gebruteerd kan gaan worden (keuze gemeenten, dat weet ik).

Ze voorzien wel dat dit een zeer arbeidsintensieve oplossing is voor gemeenten om de klant met inkomen te helpen. Grote vragen zijn wel, hoe moet het belast worden (of liever niet, immers heeft dat weer gevolgen voor het verzamelinkomen)? Hoe is beslag of liever voorkoming van beslag geregeld? Het zou gezien de recente aanpassingen die er gedaan zijn rond beslag, een dergelijk 'extra' inkomen ter ondersteuning van de klant naar een beslaglegger zou gaan.

En boven al deze regelingen, denk alvast na over hoe een en ander in de CBS-statistiek (voornamelijk dus de BUS) terug te vinden moet zijn. Ook dat vergt tijd om ook dat onderdeel aan te gaan passen.